

Introducere

Guvernarea PAS a început la mijlocul anului 2021, după câștigarea alegerilor parlamentare anticipate la un scor fără precedent de către partidul al cărui nume îl poartă și se datorează, în principal, liderului acestuia, Maia Sandu, care și-a adjudecat primul mandat de președinte într-un mod zdrobitor, cu circa jumătate de an înainte.

Între Guvernarea PAS și Maia Sandu nu se poate face o disociere clară. Când spui Maia Sandu, spui Guvernarea PAS, iar când spui Guvernarea PAS, spui Maia Sandu.

În cea de-a doua confruntare electorală cu președintele în exercițiu, prima din 2016 fiind pierdută, Maia Sandu avea avantajul imaginii deosebit de negative pe care Igor Dodon și-o crease, în cei 4 ani de mandat, în urma implicării sale în mai multe scandaluri răsunătoare, cum a fost *operațiunea kuliokul*, privind finanțarea partidului său de către Moscova, care a făcut mare vâlvă în mass media din Republica Moldova .

Pe acest vot negativ, Maia Sandu a reușit să câștige primul tur al alegerilor, scorul fiind destul de strâns între ea și contracandidatul său, respectiv 36.16% față de 32.61%.

După anunțarea rezultatelor, a avut loc o reconfigurare a scenei politice pe segmentul de dreapta și o mobilizare fără precedent a forțelor proeuropene în vederea pregătirii celui de-al doilea tur de scrutin.

Mobilizarea exemplară a dreptei politice pentru bătălia finală a asigurat *victoria istorică* a Maiei Sandu în alegeri. Aceasta a câștigat alegerile prezidențiale cu un scor electoral zdrobitor, diferența dintre ea și Igor Dodon fiind de peste 15 procente, respectiv 57.72% față de 42.28%.

Alegerile prezidențiale din anul 2020 au avut o mare însemnătate istorică, atât pentru Basarabia, cât și pentru România.

Era pentru prima dată când un candidat cu opțiuni clar pro-europene, declarate și recunoscute în mod public, a câștigat în mod detașat scrutinul prezidențial, în ciuda eforturilor disperate, precum și a resurselor imense folosite de contracandidatul său pro-rus și de patronii săi de la Moscova.

Maia Sandu a înțeles că această victorie nu era suficientă sau mai bine zis era incompletă, dacă nu avea să fie urmată de preluarea deplină a puterii, în urma unor alegeri parlamentare anticipate pe care PAS să le câștige și să formeze un nou Legislativ, cu al cărui ajutor să reformeze societatea și să transforme Republica Moldova într-o țară cu o democrație veritabilă, în care să domnească legea și statul de drept.

Ca urmare, la scurt timp, după ce Guvernul Chicu a demisionat, Maia Sandu a organizat consultări cu partidele parlamentare, în vederea desemnării unui candidat pentru funcția de prim-ministru.

După două tentative eșuate de a forma un guvern viabil, președintele a forțat crearea condițiilor necesare pentru declanșarea alegerilor anticipate, prin desemnarea succesivă a

Nataliei Gavrilița și a lui Igor Grosu pentru funcția de prim-ministru, ambii fără nici cea mai mică șansă de a fi acceptați de o majoritate parlamentară ostilă.

Drept consecință, Maia Sandu avea, acum, posibilitatea constituțională de a dizolva Parlamentul și a convoca alegeri parlamentare anticipate, sens în care s-a adresat Curții Constituționale, cerându-i să se pronunțe în privința situației create.

La 28 aprilie 2021, Curtea Constituțională a emis o decizie definitivă, irevocabilă și obligatorie, prin care i-a dat posibilitatea președintelui Maia Sandu să dizolve Parlamentul și să convoace alegeri anticipate.

În aceeași zi, Maia Sandu a semnat decretul de dizolvare a Legislativului și a stabilit data alegerilor parlamentare pentru 11 iulie 2021.

PAS, partidul prezidențial, a câștigat alegerile parlamentare într-o manieră zdrobitoare, cu un scor de 52,80%, pe care nu l-a putut prevedea nimeni, nici măcar liderii acestuia.

Cele două partide de stânga, socialiștii și comuniștii, au reușit să supraviețuiască politic și să obțină un procentaj de 27.17 %, care le-a asigurat locul al doilea în Parlament din punct de vedere al numărului de deputați.

În Parlament au intrat 3 forțe politice cărora le-au revenit următoarele mandate: Partidul Acțiune și Solidaritate – 63 de mandate; Blocul electoral al Comuniștilor(10) și Socialiștilor(22) – 32 de mandate; Partidul Șor – 6 mandate.

Alegerile parlamentare anticipate au avut o miză uriașă pentru viața politică din Republica Moldova, precum și pentru calea de dezvoltare pe care aceasta avea să o urmeze.

La numai o zi de la alegerea conducerii Parlamentului, care a avut loc la 29 iulie 2021, Maia Sandu a convocat partidele parlamentare la consultări în vederea desemnării candidatului pentru funcția de prim-ministru. Reprezentanții grupului parlamentar al comuniștilor și socialiștilor, de opoziție, nu au dat curs invitației.

După consultări, în aceeași zi de 30 iulie 2021, președintele Maia Sandu a semnat decretul prin care a nominalizat-o pe Natalia Gavriliță pentru funcția de premier.

La 6 august 2021, a avut loc sesiunea extraordinară a Parlamentului, în cadrul căreia prim-ministrul desemnat a prezentat deputaților Programul de guvernare, intitulat *Moldova vremurilor bune*, precum și lista nominală a noului Cabinet de miniștri. Guvernul Gavrilița a primit votul de încredere al Parlamentului, fiind susținut de 61 de deputați, toți ai PAS.

Natalia Gavriliță devenea, astfel, al 15-lea prim-ministru al Republicii Moldova de la declararea Independenței.

Presa internațională a salutat investirea Guvernului Gavriliță, reiterând promisiunea PAS de a „înlocui Rusia prin legături mai strânse cu Uniunea Europeană și de a curăța de corupție Moldova”.

Preluarea întregii puteri politice de către un singur partid (PAS) a încheiat o perioadă de peste 15 ani, timp în care Republica Moldova a fost condusă de guverne de

coalitție, formate din două sau mai multe partide, care a fost caracterizată de neînțelegeri și instabilitate politică.

După preluarea întregii puteri, Maia Sandu și partidul său de guvernământ nu au avut timp de acomodare prea mult, deoarece și-au început activitatea în plină criză sanitară, cauzată de pandemia de Covid-19, pentru care Republica Moldova nu era pregătită și nu avea fondurile necesare asigurării protecției populației împotriva virusului.

La pandemia de Covid-19, pe parcursul anului 2022, s-au adăugat noi crize și amenințări la adresa întregii Europe și, implicit, a Republicii Moldova, cum ar fi: războiul declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei, criza energetică, valul numeros de refugiați ucraineni, creșterea vertiginoasă a inflației și a prețurilor, iar pentru Chișinău, în mod particular, încercările de destabilizare politică și de schimbare prin violență a puterii abia instalate.

Alăturându-se lumii civilizate, Maia Sandu a condamnat, încă de la început și în repetate rânduri, atacurile sângeroase, inumane și nejustificate ale Rusiei împotriva Ucrainei.

În același timp, administrația de la Chișinău a deschis granițele și a acordat asistență sutelor de mii de refugiați ucraineni, care au tranzitat Republica Moldova sau care au rămas pe teritoriul acesteia, primind sprijin financiar, în acest scop, din partea UE și a altor donatori internaționali.

Pe de altă parte, pentru a stopa propaganda de război, desfășurată în Republica Moldova, și a informa corect opinia publică, la cererea Consiliului Audiovizualului(CA), Comisia pentru Situații Excepționale(CSE) a suspendat licența de emisie a 6 posturi de televiziune pro-ruse și antiguvernamentale.

În acest context, se impune să precizăm că, în primii doi ani ai mandatului Maiei Sandu, relațiile Republicii Moldova cu Federația Rusă au intrat într-un con de umbră, ajungând la cel mai scăzut nivel din ultimii treizeci de ani.

În același timp, volumul relațiilor comerciale dintre cele două state a scăzut vertiginos, acestea fiind orientate în cea mai mare parte către UE și țerte țări.

Pe plan intern, prioritățile guvernării PAS au fost, în această perioadă, și continuă să fie, reformarea justiției și lupta împotriva corupției, îndeosebi a mării corupții, de la vârful instituțiilor statului.

Inițiativele legislative ale majorității parlamentare, transformate în legi, au schimbat cadrul juridic și criteriile de selecționare a magistraților(procurori, judecători-n.n.) și au dus la înlăturarea din funcții a celor corupți, mergând până la conducerea Parchetului General.

În această luptă nu au fost omiși nici oamenii politici, începând cu fostul președinte, Igor Dodon, și continuând cu alți lideri ai PSRM și Partidului Șor, care fac obiectul unor dosare ce cercetare penală, aflate în curs de judecare.

De asemenea, au fost continuate și măsurile de urmărire penală împotriva unor cunoscuți oligarhi, precum Vladimir Plahotniuc și Ilan Șor, condamnați în dosarul *miliardului furat*, care au reușit să se sustragă efectuării pedepsei, fugind în străinătate.

Profitând de situația nefavorabilă creată de criza energetică, adversarii puterii, atât din interior, cât și din exterior, au pus la cale mai multe *tentative de destabilizare* a Republicii Moldova.

La un an de la preluarea mandatului, guvernarea s-a confruntat cu proteste virulente, instigate și plătite de oligarhul fugar Ilan Șor, susținut de comuniști și socialiști, și având sprijinul serviciilor secrete rusești, prin care s-a încercat înlăturarea puterii de la Chișinău și readucerea Republicii Moldova în sfera de influență a Moscovei.

După aproape două luni de proteste antiguvernamentale, pe parcursul lunilor septembrie-noiembrie 2022, Comisia pentru Situații Excepționale (CSE) a interzis protestele care implicau blocarea drumurilor publice în zilele lucrătoare și le-a limitat la cel mult 4 ore pe cele din zilele nelucrătoare.

În acest context politic intern tensionat, la 10 februarie 2023, după un an și jumătate de guvernare, premierul Natalia Gavrilița și-a anunțat demisia, luând prin surprindere pe toată lumea, mai puțin pe cei avizați, precum președintele Maia Sandu, cu care a convenit această decizie.

Cum era și de așteptat, președintele Maia Sandu și mulți dintre colegii săi de partid, miniștri și parlamentari, au recunoscut meritele fostului prim-ministru de a conduce țara, într-o perioadă de crize suprapuse destul de dificile, amplificate de declanșarea războiului Rusiei împotriva Ucrainei, apreciind eforturile sale deosebite, făcute în acest sens.

Deși demisia Guvernului Gavrilița a fost neașteptată, totuși, aceasta nu a fost întâmplătoare și nici forțată, ci impusă de o necesitate politică. Au existat cauze reale care au determinat plecarea ex-premierului Natalia Gavrilița.

La scurt timp după demisia premierului Natalia Gavrilița, evenimentele s-au succedat într-un ritm foarte accelerat. În aceeași zi, președintele Maia Sandu a convocat reprezentanții partidelor parlamentare la consultări, cu scopul desemnării candidatului pentru funcția de prim-ministru.

Partidele rusofone ale opoziție parlamentare, respectiv Blocul Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) și Partidul Șor, au respins în mod categoric invitația președintelui Maia Sandu, pronunțându-se pentru alegeri anticipate.

Noul premier desemnat de președinte, Dorin Recean, a declarat că va grăbi formarea noului guvern și că dominantă programului de guvernare va fi integrarea europeană, respectiv accelerarea procesului de armonizare a legislației și implementarea tuturor angajamentelor convenite cu UE.

În data de 16 februarie 2023, Dorin Recean și echipa sa guvernamentală au cerut votul de încredere al Parlamentului pentru un mandat de patru ani. Guvernul condus de Dorin Recean a fost investit cu votul a 62 de deputați din cei 63 ai majorității parlamentare.

Parlamentarii rusofoni ai opoziției (socialiști, comuniști și ai Partidului Șor) au boicotat ședința de investire, blocând tribuna Parlamentului, pentru o anumită perioadă de timp, în încercarea infantilă de a împiedica această ceremonie.

Dorin Recean a prezentat *Programul de guvernare* al noului Cabinet de miniștri, intitulat „*Moldova prosperă, sigură, europeană*”, punând accent pe prioritățile momentului.

„Noua” echipă guvernamentală era, în realitate, o „resetare” a Guvernului Gavrilița, deoarece 11 dintre cei 16 miniștri ai acestuia își păstrau vechile portofolii.

Următorul pas, după instalarea Guvernului Recean, a fost rezolvarea fost crizei de identitate, respectiv repunerea în drepturi a limbii române.

Timp de aproape 30 de ani, societatea din stânga Prutului a fost măcinată de o puternică criză de identitate, cauzată de introducerea în Constituția din 1994 a unor neadevăruri privind identitatea etnică și limba vorbită de populația majoritară din această veche provincie românească.

Controversa în jurul identității a determinat convulsii sociale și politice grave, în această perioadă, între adepții teoriilor moldovenismului, impuse de ocupația țaristo-sovietică, și susținătorii adevărului lingvistic și istoric, recunoscut de foruri științifice autohtone și străine, inclusiv din Rusia.

Nicio guvernare anterioară celei a PAS, în majoritatea lor rusofone sau filoruse, nu a fost preocupată să rezolve această problemă sensibilă, care a dezbinat atâția ani societatea din Republica Moldova.

Doar Curtea Constituțională a dat o Decizie, în data de 5 decembrie 2013, prin care i-a conferit textului Articolului 13 un alt sens, respectiv cel autentic, conținut în Declarația de Independență, care a produs efecte juridice imediate. Dar, prevederile acestei Decizii nu au fost aplicate de niciuna dintre guvernările anterioare, timp de 10 ani.

Tocmai din acest punct a plecat Guvernarea PAS când, la sfârșitul lunii februarie 2023, a introdus în Legislativ un proiect de lege, care prevedea ca în textul tuturor legilor, inclusiv în Constituție, sintagma „limba moldovenească”, în orice formă gramaticală, să fie înlocuită cu glotonimul „limba română”, care devine, astfel, limba oficială a Republicii Moldova.

Proiectul de lege a fost dezbătut în plenul Parlamentului în două lecturi, în 2 și, respectiv, 16 martie 2013 și a fost votat de 57 de deputați, 56 aparținând majorității PAS, iar unul neafiliat.

Pe data de 22 martie 2023, președintele Maia Sandu a promulgat această Lege prin care s-a repus în drepturile ei firești limba română și s-a rezolvat, astfel, o lungă criză de identitate și nedreptate pentru națiunea română.

În anul 2023, Guvernarea PAS s-a confruntat cu o nouă problemă pe plan intern, respectiv cea a alegerii noului bașcan al Găgăuziei.

Pe datele de 30 aprilie și 14 mai 2023, au avut loc cele două tururi ale alegerilor, în urma cărora primii doi clasați, Evghenia Guțul și Grigori Uzun, au obținut 52,36% din voturi, respectiv 47,61%.

Imediat după anunțarea rezultatelor, Evghenia Guțul a declarat: „Suntem un partid pro-rus. Vrem să prietenim, în continuare, cu Federația Rusă, să prietenim cu alte țări. Nu ne dorim conflicte”.

Fiind fiiful partidelor pro-ruse, Moscova nu a ezitat să se implice în alegerile din Găgăuzia, atât direct, prin trimiterea la Comrat a unor așa-ziși polit-tehnologi care, în realitate erau cadre ale serviciilor de informații, cât și indirect, prin unele surse de influență din domeniile politic și artistic, cu scopul de a-l susține pe candidatul favorit pentru funcția de guvernator al regiunii.

Din aceste motive, conducerea de la Chișinău a boicotat ceremonia învestirii noului bașcan, care a avut loc pe 19 iulie 2023, în piața centrală din Comrat, capitala Găgăuziei.

Venirea la putere a unui bașcan pro-rus, susținut de un partid ostil Chișinăului, a determinat tensionarea relațiilor Comratului cu autoritățile centrale și a generat o retorică separatistă accentuată, servind intereselor Rusiei, în contextul în care aceasta a declanșat un amplu război hibrid pentru a destabiliza situația politică din Republica Moldova.

Ca urmare, Chișinăul nu l-a recunoscut pe noul bașcan ales, nici după doi ani de la alegeri, președintele Maia Sandu refuzând să semneze decretul de numire, conform legislației în vigoare.

Această situație tensionată dintre noul bașcan și conducerea Republicii Moldova are drept cauză principală apartenența Evgheniei Guțul la un „grup criminal”, condus de oligarhul fugar Ilan Șor, lucru recunoscut public de Maia Sandu.

În acest sens, Maia Sandu declara, la 19 noiembrie 2023, următoarele: *„Atât timp cât ea lucrează pentru o grupare criminală, nu am cum să semnez Decretul. Cineva care face parte dintr-o grupare criminală, nu poate face parte din Guvernul Republicii Moldova. Guvernul Republicii Moldova este o instituție în slujba cetățeanului și nu poate să cuprindă oameni care lucrează pentru grupări criminale”*.

În contextul războiului împotriva Ucrainei, declanșat de Rusia, la 24 februarie 2022, președintele Volodimir Zelenski a solicitat, la 28 februarie 2022, liderilor de la Bruxelles să aprobe, în regim de urgență, admiterea țării sale în structurile integratoare ale UE.

La doar trei zile după acest demers, Republica Moldova, profitând de oportunitatea creată, a înaintat la rândul ei o cerere similară de aderare la UE, semnată, la 3 martie 2022, de președintele Maia Sandu, președintele Parlamentului, Igor Grosu și de premierul Natalia Gavrilița.

La 11 aprilie 2022, Comisarul pentru vecinătate și extindere al UE, Olivér Várhelyi, aflat într-o vizită la Chișinău, i-a transmis ministrului afacerilor externe și integrării europene, Nicu Popescu, chestionarul Comisiei Europene privind cererea de aderare la UE a Republicii Moldova.

Între timp, lucrurile s-au accelerat și s-au dezvoltat în direcția dorită și așteptată atât de mult de liderii de la Chișinău.

La 17 iunie 2022, Comisia Europeană a recomandat statelor membre ale UE să acorde Republicii Moldova și Ucrainei statutul de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană.

La nicio săptămână de la recomandarea CE, respectiv la 23 iunie 2022, președintele Consiliului European, Charles Michel, a anunțat că Republica Moldova și Ucraina au

primit statutul de țară – candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană, decizia fiind aprobată în unanimitate.

Înaltul demnitar european a adresat felicitări șefilor de stat ai celor două țări și a apreciat că decizia Consiliului European este „un moment istoric”.

La Chișinău, decizia Bruxelles-lui, unică în istoria UE, a produs un entuziasm extraordinar, deoarece autoritățile nu se așteptau la o reacție atât de promptă din partea organismelor europene.

Au existat, însă, și reacții nefavorabile în Republica Moldova față de obținerea statutului de țară-candidat la UE, exprimate, cum era de așteptat, de forțele pro-ruse și anti-europene.

Astfel, minoritatea parlamentară, formată din deputații comuniști și socialiști, și-a arătat nemulțumirea față de semnarea cererii de aderare la UE, pe care au calificat-o drept una „pur populistă”, precizând că „adoptarea unor decizii atât de serioase cu privire la vectorul de dezvoltare a țării trebuie realizată ținând cont și de regiunea transnistreană, or obiectivul de bază al Republicii Moldova este reintegrarea țării”.

Pentru susținerea largă a demersului său european, la 21 mai 2023, Guvernarea PAS, în frunte cu președintele Maia Sandu, a organizat, în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău, un grandios miting, având drept slogan **Adunarea „Moldova Europeană”**, la care au participat în jur de 80.000 de persoane. Acțiuni similare au fost desfășurate în diasporă, precum și în alte 33 de orașe din Europa.

După alocuțiunile rostit de președintele Parlamentului European, Roberta Metsola, precum și de cei mai importanți lideri ai Republicii Moldova, Adunarea „Moldova Europeană” a adoptat o rezoluție, aprobată de toți oamenii prezenți în Piață.

Parlamentul Republicii Moldova a validat, la 25 mai 2023, Rezoluția Adunării „Moldova Europeană”, cu votul a 55 de deputați ai majorității parlamentare, cei ai minorității, toți de orientare pro-rusă, neparticipând la vot.

Mergând pe aceeași cale, pe data de 1 iunie 2023, a avut loc, la castelul-cramă Mimi, din localitatea Bulboaca, cel de-al doilea **Summit al Comunității Politice Europene**(CPE), primul fiind organizat, în Praga, la 6 octombrie 2022. La acesta au participat cei 27 de lideri ai statelor-membre ale UE, precum și omologii lor din alte 20 de țări de pe continentul european.

În afară de capitolul imagine și vizibilitate, care a fost un câștig enorm pentru președintele Maia Sandu și Republica Moldova, Chișinăul a obținut o reafirmare categorică a sprijinului liderilor europeni pentru accesarea țării în Uniunea Europeană.

Acesta s-a concretizat, la 15 decembrie 2023, când Charles Michel, președintele Consiliului European, a anunțat decizia UE privind începerea negocierilor de aderare cu Republica Moldova.

Tema deschiderii negocierilor pentru aderarea la Uniunea Europeană a fost reluată de Maia Sandu și în mesajul său, din 24 decembrie 2023, transmis cu ocazia marcării a 3 ani de la preluarea mandatului.